

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-08-16

Diarienummer 2024-7943

Handläggare

Jenny Toth

Telefon: 031-368 38 84

E-post: jenny.toth@miljo.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över Havs- och vattenmyndighetens inbjudan till granskning av förslag till ändrade havsplaner, SLK-2024-00569

Förslag till beslut

Miljö- och klimatnämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen, som eget yttrande över Havs och vattenmyndighetens remiss Förslag till ändrade havsplaner.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att yttra sig över Havs- och vattenmyndighetens (HaV) remiss om granskning av förslag till ändrade havsplaner, senast den 22 juli 2024. Miljöförvaltningen har begärt och fått förlängd remisstid till den 30 augusti 2024 för behandling i miljö- och klimatnämnden den 27 augusti 2024.

Remissen är det sista tillfället att lämna synpunkter på havsplanerna, innan de skickas till regeringen för beslut senast 31 december 2024. Revisionen av havsplanerna syftar till att möjliggöra energiutvinning i havet, via vindkraft, med ytterligare 90 terawattimmar (TWh) årlig elproduktion utöver de områden som finns i de beslutade havsplanerna.

Miljöförvaltningen är positiv till att konsekvensbeskrivningen har utvecklats med tre planalternativ, och förvaltningen förordar alternativ tre som är det alternativ som ger minst potentiell negativ påverkan på naturvärden och andra intressen samtidigt som det ger planmässiga förutsättningar för realisering av målbilden för energiutvinning.

Miljöförvaltningen är positiv till att HaV har tillgodosett synpunkten att område V319 i Göteborg ska betecknas med "n" så att vägledningen anger särskild hänsyn till höga naturvärden. Förvaltningen ser fortsatt behov att utveckla planerna och konsekvensbeskrivningen när det gäller undervattensbuller, samt att kommunernas lokala miljömål ska inkluderas i planerna. Slutligen bedömer förvaltningen att den analys av planernas påverkan på yrkesfisket som nu utförs även bör inkludera analys av hur fiskbestånden påverkas av att fiske, inklusive bottentrålning, ges företräde i så stora områden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En utbyggnad av vindkraften kan stärka konkurrenskraften. Planen omfattar dock inte anslutning till land så det går i nuläget inte att veta var den producerade elen kan komma att användas.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken Förvaltningens synpunkter.

Bedömning ur social dimension

Ökad produktion av förnybar energi kan bidra till att begränsa klimatpåverkande utsläpp. Detta i sin tur kan leda till mer jämlika livsvillkor.

Bilaga

1. Länk till [Remiss om förslag till ändrade havsplaner för Sverige, granskningshandling](#)

Ärendet

Kommunstyrelsen har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att yttra sig över Havs- och vattenmyndighetens remiss om granskning av förslag till ändrade havsplaner, dnr SLK-2024-00569, senast den 22 juli 2024. Miljöförvaltningen har begärt och fått förlängd remisstid till den 30 augusti 2024 för behandling i miljö- och klimatnämnden den 27 augusti 2024.

Miljöförvaltningen har bedömt förslagen i remissen och tagit fram förslag till yttrande som redovisas i detta tjänsteutlåtande.

Beskrivning av ärendet

Remissen är en inbjudan till granskning av Havs- och vattenmyndighetens (HaV) förslag till ändrade havsplaner med tillhörande konsekvensbeskrivning. Till planerna finns ett kartstöd på webben. Remissen är det sista tillfället att lämna synpunkter på havsplanerna som senast den 31 december 2024 ska skickas från HaV till regeringen, som är den instans som beslutar om planerna. Revisionen av havsplanerna syftar till att möjliggöra energiutvinning i havet, via vindkraft, med ytterligare 90 terawattimmar (TWh) årlig elproduktion utöver de områden som finns i de beslutade havsplanerna. Tillsammans med tidigare planering innebär det att målsättningen är att möjliggöra energiutvinning via vindkraft med 120 TWh. Revisionen av planerna är en del i att möta Sveriges ökade behov av elenergi som beräknas uppgå till 300 TWh per år 2045.

Miljö- och klimatnämnden har tidigare behandlat förslagen till ändring av havsplanerna i samrådsskedet, genom ett yttrande den 21 november 2021 § 213 till kommunstyrelsen.

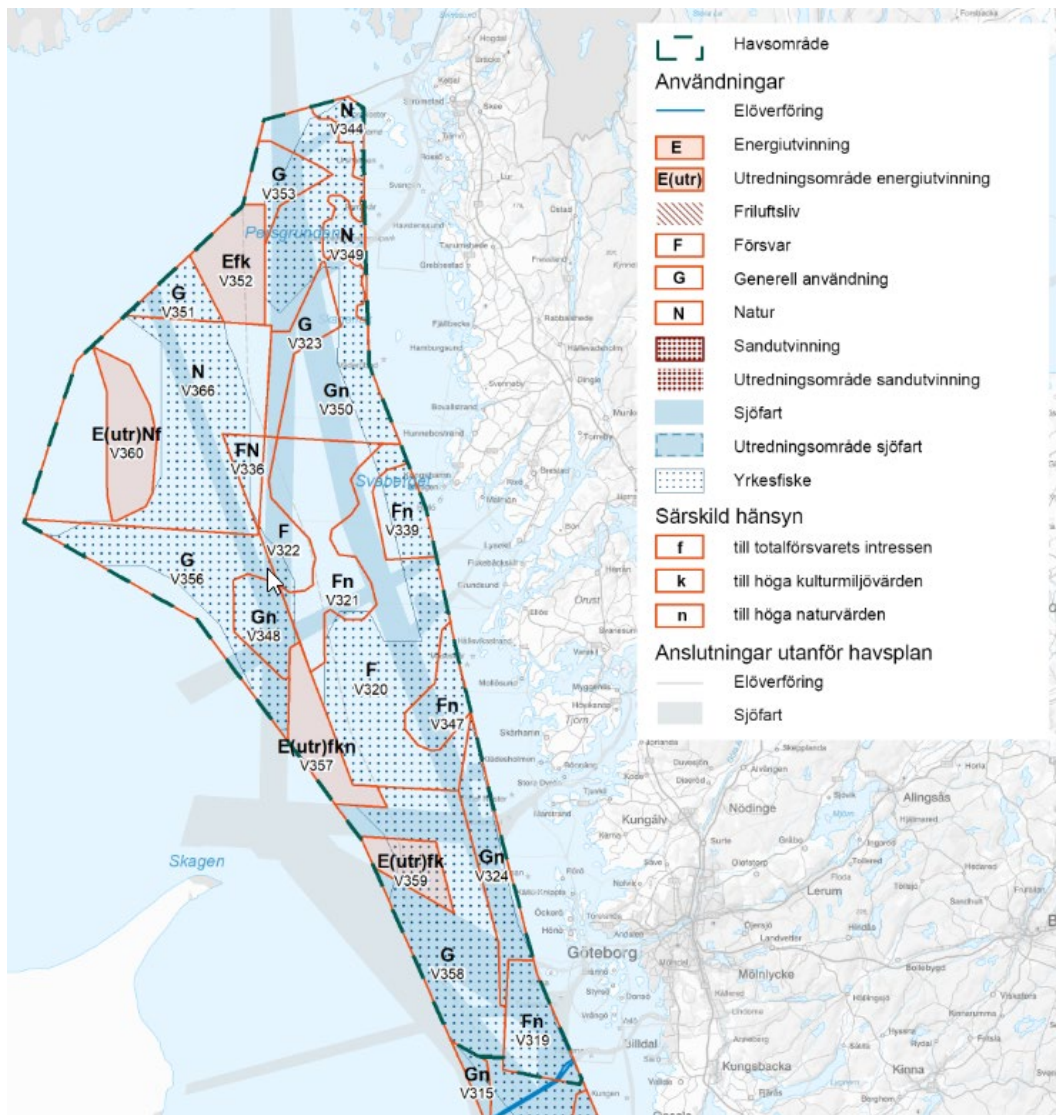
Frågor som HaV gärna vill ha svar på i granskningen är:

- Hur ser ni på de ändringar som gjorts i havsplanerna efter samrådet?
- Hur ser ni på de ändringar som gjorts i konsekvensbeskrivningen efter samrådet?
- Hur kan vi förbättra förslaget till ändrade havsplaner?

Havs- och vattenmyndighetens förslag till reviderade havsplaner

HaV reviderar tre nationella havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. Planerna är strategiska och ger vägledning kring vad som är den bästa användningen av havet. Planerna ska förena näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål.

De användningar som markeras i plankartorna i förslaget är: elöverföring, energiutvinning, friluftsliv, försvar, generell användning, kultur, natur, sandutvinning, sjöfart samt yrkesfiske. Havsplanerna inkluderar också utredningsområden och områden där särskild hänsyn ska tas till höga naturvärden, till höga kulturmiljövärden eller till totalförsvarets intressen (se Figur 1).

Figur 1. Plankarta över norra Västerhavet i Granskningsversionen. Bild från HaVs Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet Granskningsversion (dnr 2024-001194).

Vägledningen i föreliggande förslag skiljer sig från beslutade planer när det gäller användningen energiutvinning och vägledningen om särskild hänsyn till höga naturvärden. Planhandlingen har i granskningsförslaget förändrats genom att strukturen i text och tabeller är förtydligad, samt att kapitlet om planföresättningar lyfts ut och ligger i en bilaga. I samrådet fanns det med alternativa områden för energiutvinning, men i granskningsförslaget har dessa tagits bort eller omvandlats till antingen områden för energiutvinning eller utredningsområden. I utredningsområden ska särskild hänsyn tas till höga naturvärden, höga kulturmiljövärden eller totalförsvarets intressen. När det gäller totalförsvarets intressen hanterar granskningsförslaget bara öppna intressen, för att skyddsvärd information inte får röjas.

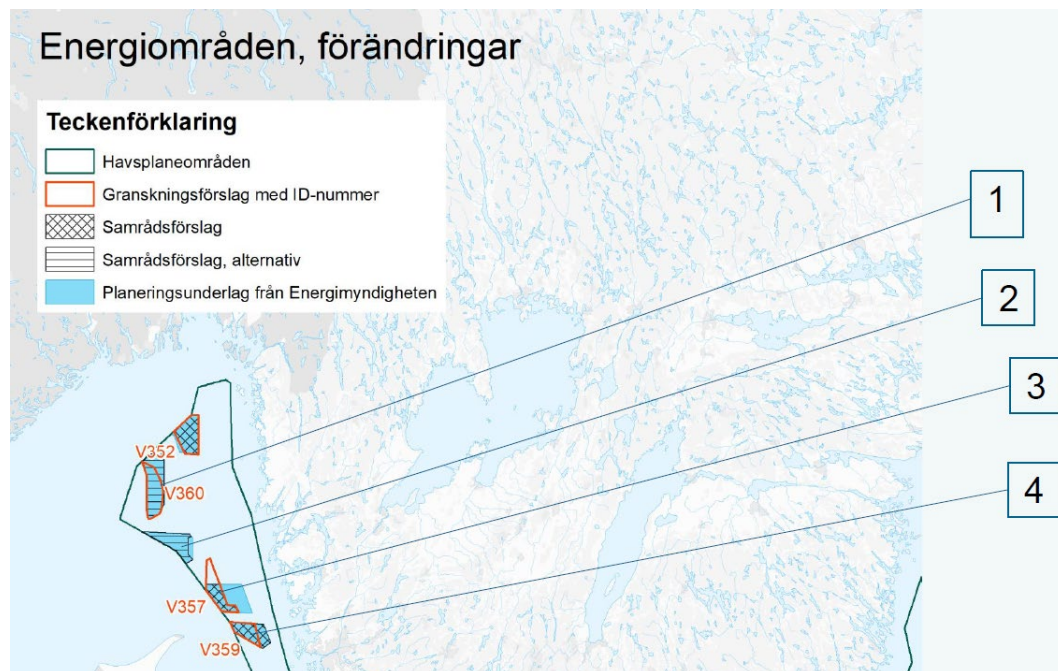
Områden som anges som områden för energiutvinning eller utredningsområden i planförslaget möjliggör teoretiskt sett för betydligt mer elproduktion än målsättningen på 120 TWh. Anledningen till att så omfattande områden föreslås är att det finns flera osäkerheter som gör att alla områden i sin helhet inte bedöms kunna tas i anspråk. Att havsplanerna anger företräde ger möjligheter för kommande beslut, men energiprojekten

behöver prövas i tillståndprocesser, och i samband med det kan krav ställas på anpassning i förhållande till bland annat lokala förutsättningar och planerad verksamhet.

Göteborgs Stad ligger i anslutning till planområdet för norra Västerhavet och miljöförvaltningen har fokuserat sin granskning till den delen av förslaget. Sammanfattning nedan och förvaltningens synpunkter omfattar därför endast norra Västerhavet.

I de nu gällande planerna finns inga områden utpekade för energiutvinning i norra Västerhavet. I samrådsskedet fanns ett utpekat område med användningen energiutvinning (V352), väster om Kosterhavets nationalpark. Utöver det fanns det två utredningsområden för energiutvinning (V357 och V359) och två alternativa utredningsområden med användning energiutvinning (V355 och V360).

Efter plansamrådet har ändringar gjorts i energiområden med hänsyn till riksintresseanspråk för yrkesfisket och fiskets bedrivande. Ett område (V356, tidigare V355, markerat som 2 i figur 2) föreslås inte längre ges företräde för energiutvinning, och anledningen till detta är att minska planens påverkan på yrkesfisket. Område V359 (markerat som 4 i figur 2) har en ny mer västlig avgränsning, och har totalt sett minskat i omfattning. Syftet med justeringen är också här att minska den samlade påverkan på yrkesfisket. Område V357 (markerat som 3 i figur 2) har utökats norrut, utifrån målbilden i regeringsuppdraget och en samlad bedömning av påverkan på andra intressen. Område V360 Nordvästra Bratten (markerat som 1 i figur 2) har minskad utbredning för att minska påverkan på yrkesfisket. Område V352 kvarstår som utpekat område för energianvändning.

Figur 2. Förändringar i energiområden i norra Västerhavet mellan samrådsförslaget och granskningsförslaget av havsplanerna.

I arbetet med revidering av havsplanerna har HaV även sett över områden med särskilt höga naturvärden, som i plankartan betecknas med "n". Där ska särskild hänsyn tas till höga naturvärden vid förvaltning, planering och tillståndsprövning. I samrådet fanns ett nytt område med särskild hänsyn till höga naturvärden i norra Västerhavet, område V357,

för att stärka hänsyn till fågellivet. Detta är kvar i granskningsversionen. Efter samrådet har fler områden med särskild hänsyn till höga naturvärden tillkommit. Ett exempel är att V318 har slagits samman med V319 och hela området betecknas nu med ”n”, vilket är något som efterfrågades av miljö- och klimatnämnden i samrådet.

Konsekvensbeskrivning

I konsekvensbeskrivningen redogörs för vilka konsekvenser den föreslagna havsplanen har på miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter. Fokus ligger på bedömningar av konsekvenser av föreslagna energiområden för havsbaserad vindkraft, eftersom nya förslag till energiområden är den största skillnaden mot redan antagna havsplaner.

Havsplanernas vägledning bedöms ge både positiva och negativa bidrag till Sveriges nationella miljömål. Störst positiv effekt är på Begränsad klimatpåverkan genom förutsättningar för utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Störst negativ effekt är på Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt växt- och djurliv, samt God bebyggd miljö genom att utbyggnad av havsbaserad vindkraft påverkar marina naturmiljöer och förändrar landskapsbilden.

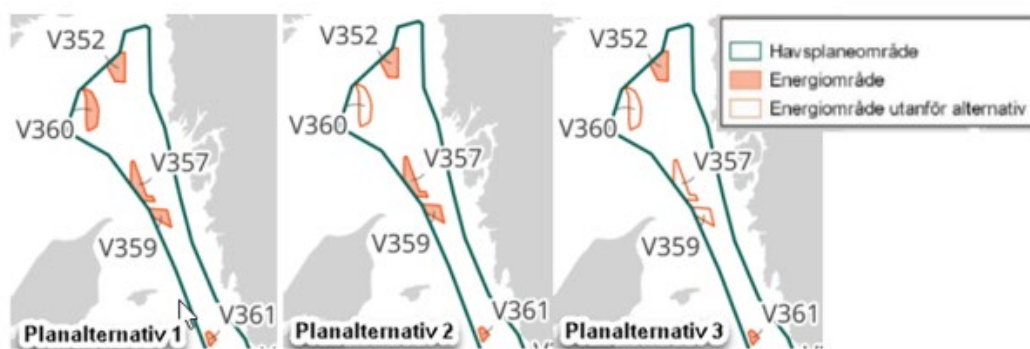
Havsplanen kan påverka flera av havsmiljödirektivets deskriptorer, främst för sjöfågel, bottenmiljöer, marina däggdjur, hydrografiska förhållanden och undervattensbuller. Även om det är möjligt att begränsa påverkan i tillståndsprocessen, finns osäkerheter kring påverkan från storskalig utbyggnad av vindkraften. Det handlar bland annat om risker för hydrografiska förändringar inklusive följd effekter. Just hydrografiska effekter håller HaV fortfarande på att bedöma i samverkan med SMHI och bedömningar med avseende på hydrografi kan komma att förändras till slutversionen.

Förändringar i konsekvensbeskrivningen efter samrådet är i huvudsak:

- Dispositionsändring med tydligare utgångspunkt i miljöbalkens 6 kapitel om strategisk miljöbedömning.
- Inledande kapitel om generella miljöeffekter.
- Tydligare redovisning av kumulativa effekter genom bedömning av tre planalternativ.
- Bedömning av effekter på landskap.
- Bedömning av effekter på fladdermus.
- Bättre metod för bedömning av effekter på friluftsliv och kulturmiljö.
- Översyn av bedömningar av påverkan på yrkesfiske, men denna ska kompletteras med helhetsresultat från Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet.
- Tillägg om effekter på vandrande fisk från SLU Aqua¹.
- Tydligare koppling till bedömning av god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen till exempel för bottenmiljöer.
- Försvarsperspektivet är inkluderat (i viss mån).

¹ SLU Aqua är institutionen för akvatiska resurser på Sveriges lantbruksuniversitet.

En förändring sedan samrådet är att nya planalternativ tagits fram enligt punkt tre ovan. Vägledningen i huvudalternativet (planalternativ 1) är att områden för energiutvinning bör kunna tas i anspråk så att det motsvarar sammanlagt 120 TWh årlig elproduktion i de tre havsplaneområdena. Detta motsvarar knappt 40 procent av de planerade energiområdenas sammanlagda yta. Förslaget innebär alltså en sextioprocentig överplanering med hänsyn till osäkerheter i tillämpningsskedet. De två kompletterande planalternativ som har tagits fram ska möjliggöra bedömningar av vad en realistisk realisering av havsplanernas vägledning innebär. Planalternativ 2 utgörs av områden baserade på urval av energiområden utifrån resurseffektivitet i energiutvinning utgående från avstånd från land, vattendjup och vindförutsättningar. Planalternativ 3 är energiområden med minst omfattande intressekonflikter och konsekvenser. Se figur 3 för jämförelse mellan utpekade energiområden i planalternativen. Tabell 1 nedan visar bedömningen av effekt på andra intressen av planalternativen för Västerhavet.

Figur 3. Planalternativ i norra Västerhavet.

Västerhavet

Bedömningsaspekt	Planalternativ 1	Planalternativ 2	Planalternativ 3
Fågel	-4	-4	-3
Fladdermöss	-3	-3	-2
Marina däggdjur	-3	-2	-2
Bottenmiljöer	-2	-2	-1
Fisk och fisklek	-2	-2	-1
Befolkning och hälsa	0	0	0
Klimat	4	3	2
Landskap	-4	-4	-2
Kulturmiljö	-3	-3	-2
Friluftsliv	-4	-4	-3
Energi	4	4	2
Sjöfart	-1	0	-1
Yrkesfiske	-4	-4	-3

Stor positiv effekt	4
Medelstor positiv effekt	3
Liten positiv effekt	2
Marginell positiv effekt	1
Ingen effekt/eller +/- 0	0
Marginell negativ effekt	-1
Liten negativ effekt	-2
Medelstor negativ effekt	-3
Stor negativ effekt	-4

Tabell 1. Tabellen visar en samlad bedömning för Västerhavets havsplaneområde utifrån de olika planalternativen. Tabellen är hämtad från Havs- och vattenmyndighetens dokument Konsekvensbeskrivning av förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet Granskningsversion.

I planförslaget för Västerhavet finns förslag till energiområden i viktiga flyttstråk för fågel, vilket innebär stor risk för negativ påverkan. V357 och V359 riskerar att påverka en flyttfågelkorridor som under vårflyttningen används av rovfåglar, varav många är

rödlistade. Risken för kollisioner och barriäreffekter är hög då området ligger mitt i en förhållandevis smal flyttkorridor. Passagen används även av fladdermöss. Tillsammans med V359, kan V357 även utgöra en risk för fågelarter som rör sig i nord-sydlig riktning mellan Skagerrak och Kattegatt. Utbyggnad av vindkraft här skulle också ge en kumulativ negativ effekt på tumlare i både norra och södra delen av Västerhavet. Påverkan på säl anses inte bli betydande. Effekterna på bottenmiljöer bedöms bli begränsade. För bottenlevande organismer kan vindkraftfundament och liknande skapa nya livsmiljöer och underlag där larver kan slå sig ner och nya populationer kan etableras, till exempel av blåmusslor. Samtidigt kan främmande arter, som till exempel stillahavsströnet också etablera sig där. En potentiell positiv lokal nettoeffekt kan uppkomma om energianvändning ersätter bottentrålning i områden särskilt i norra Västerhavet. Begränsningar i yrkesfisket kan minska fisketrycket, gynna fiskbestånd och dess återhämtning vad gäller olika fiskarter över tid, men nuvarande kunskap om detta är bristfällig så slutsatser är svåra att dra. Påverkan på yrkesfisket av energianvändning kan även innebära att fisket intensifieras i intilliggande områden med ökad belastning i dem. Nettoutfallet skulle i så fall bli det samma när det gäller påverkan på fiskbestånden. Havsplanens vägledning om särskild hänsyn till höga naturvärden kan dock bidra till ett mer skonsamt fiske genom nya bestämmelser.

Påverkan på befolkning och hälsa kan röra sig om påverkan från buller, skuggning, hinderbelysning eller indirekt via luftutsläpp eller utsläpp av kemiska föroreningar. Utifrån de föreslagna energiområdenas avstånd till bostäder, bedöms vindkraftsetablering i Västerhavet inte medföra någon betydlig förhöjd risk för buller- eller ljusstörningar. Visuellt påverkan från vindkraftsparker kan upplevas som störande beroende på vindkraftsparkens omfattning, utformning och avstånd till kust eller skärgård. En högre risk för sjöolyckor bedöms indirekt kunna medföra en högre risk för negativa effekter på människors hälsa.

Ur kulturmiljö- och friluftslivssynpunkt bedöms planens förslag till energiområden särskilt i Halland ha en stor negativ effekt. I norra delen av Västerhavet är energiområdena lokaliserade längre från kusten men omfattar å andra sidan stora arealer i havsområdet.

För effekter relaterat till klimat, vatten och luft är bedömningen att havsplanens vägledning har en positiv effekt eftersom den vägleder om ökade möjligheter för förnybar energiproduktion som kan ersätta fossila energislag.

Potentiell påverkan på sjöfarten i Västerhavet bedöms vara relativt liten, förutsatt att tillstånd för etablering av vindkraftparker beaktar befintliga rekommendationer och behov av säkerhetsavstånd.

Påverkan på yrkesfisket av energiområdena i havsplanen för Västerhavet bedöms innebära en potentiell stor påverkan i planområdet, främst när det gäller räkfiske, samt bottentrålning efter kräfta och fisk. Påverkan på yrkesfisket kan även innebära följd effekter på värdekedjor, egenförädling, beredningsindustri, berörda landningshamnar och kommunala intressen.

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen bedömer att de förändringar HaV gjort när det gäller texter och struktur i de olika dokumenten efter samrådsskedet är bra och har ökat tydligheten. Konsekvensbeskrivningen och den samlade bedömningen för Västerhavet med de tre olika planeringsförutsättningarna motiverar övergripande vad de negativa och positiva effekterna av de olika planförslagen blir. Förhoppningen är att havsplanen med väl motiverade ställningstaganden ska bidra till långsiktig hållbar utveckling genom att den ger vägledning om bästa möjliga lokalisering i samband med tillståndsprövning för vindkraft, samt om minimering av de kumulativa effekterna.

Miljöförvaltningen förordar planalternativ 3

Miljöförvaltningen förordar planförslag 3 som ger minst potentiell negativ påverkan för det marina växt- och djurlivet, fåglar, fladdermöss och för landskapsbilden. Förslaget bidrar också till ökad sjösäkerhet med minskad risk för miljöolyckor och en socio-ekonomisk acceptans för havsbaserad vindkraft då de negativa konsekvenserna för yrkesfisket och friluftslivet begränsas. Planförslaget bedöms för Västerhavet ge bäst förutsättningar för vindkraften att samexistera med övriga intressen och är också det förslag som ligger närmast havsplaneringens syfte och mål. Sett även till miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv så är det en havsplan enligt planförslag 3 som ger bäst möjligheter att nå dessa tre mål. Utbyggnad med 20 TWh i Västerhavet enligt planförslag 1 är olämplig på grund av de negativa konsekvenserna det skulle orsaka för naturmiljön, friluftsliv, kulturmiljö och landskap, sjöfarten och yrkesfisket. Havsplanering för en sådan omfattande exploatering av Västerhavet ger inte bra vägledning för att hantera de intressekonflikter och bevarandevärden som finns.

Utifrån ett ansvarsperspektiv är det rimligt att i den mån det är möjligt för kommuner och regioner, verka för att producera den el som respektive område behöver. Samtidigt har olika kommuner olika förutsättningar att realisera detta. Det är inte heller nödvändigtvis så att det är samhällsekonomiskt effektivt att alla kommuner och regioner är helt självförsörjande på el. Det är dock viktigt att alla aktörer i samhället bidrar för att lösa det stora behov av el som finns både på kort och på medellång sikt. Havsplanen för Västerhavet vägleder om potentiell energiutvinning om 21 TWh, vilket skulle utgöra ett viktigt energitillskott till delar av västra Sverige. Samtidigt bedömer miljöförvaltningen att planförslag 1 (21 TWh) och 2 (17 TWh) har för stor negativ påverkan på andra områden. HaV bedömer att planförslag 3 skulle kunna generera omkring 7 TWh el/år, vilket motsvarar cirka 30 procent av havsplanens samtliga energiområden på cirka 21 TWh. Detta är lägre än Energimyndighetens målbild om 20 TWh, samt lägre än havsplanens målbild om 40 procent realisering av energiområdena i planförslag 1. Samtidigt bedömer HaV själva att alla tre planalternativen ger planmässiga förutsättningar för realisering av målbilden om 120 TWh.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en behovsanalys av elanvändning, produktion och distribution i Västra Götaland². Där framgår att havsbaserad vindkraft har störst potential att bidra med el till regionen till 2030 och 2045. Övriga kraftslag har dock också betydande potential att bidra med elenergi- och effekt till 2030 och 2045. Precis

² RISE Rapport P120009:01, [Behovsanalys av elanvändning, produktion och distribution i Västra Götaland på kort och lång sikt, kunskapsunderlag till Länsstyrelsen](#)

som i underlagen som presenteras för havsplanerna är det inte realistiskt att tro att all den potential som beskrivs i behovsanalysen för Västra Götalandsregionen kommer realiseras i praktiken. Den visar dock på att tillförseln av el genom planförslag 3 kan räcka i kombination med annan kraftproduktion i regionen för att möta det uppskattade elbehovet. För att minska behovet av ny elproduktion kan aktörer i regionen fokusera mer på andra verktyg såsom flexibilitet, lagring, effekthandel och energieffektiviserande åtgärder. Det kan skapa förutsättningar för en effektiv användning av energi och effekt. Om potentialen för elproduktion blir begränsad till havs, behöver aktörerna i energisystemet arbeta mer med de ovan nämnda verktygen. HaV bedömer själva att alla tre planförslag för norra Västerhavet har förutsättningar att realisera den nationella målbilden om 120 TWh. Konsekvenserna av planalternativ 1 och 2 är dock betydande för flera områden. Dessutom finns det stor potential i Västra Götalandsregionen att bidra med den elproduktion som efterfrågas i regionen på andra sätt.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har i sitt samrådsyttrande betonat att det råder kunskapsbrist om förhållandet mellan barriäreffekt och termikflygande rovfåglar, och gör bedömningen att området mellan V357 och V359 inte är tillräckligt stort för att minska barriäreffekten och kollisionsrisken för migrerande fågel. Miljöförvaltningen anser att när det gäller påverkan på fågel och tumlare bör försiktighetsprincipen användas mer i planerna, det vill säga att i områden där det finns risk för **stora negativa effekter** på naturvärden bör inte ges företräde till energiutvinning.

Miljöförvaltningen är positiva till att HaV har tillgodosett synpunkten att område V319 i planen för norra Västerhavet ska betecknas med "n" så att vägledningen anger särskild hänsyn till höga naturvärden.

Utveckla vägledningen i relation till undervattensbuller

Miljö- och klimatanmännen efterfrågade i samrådsskedet att det skulle framgå var etableringstakten ska hållas nere på grund av de osäkerheter som finns kring konsekvenser på djurlivet, till exempel påverkan av undervattensbuller på tumlare. Detta går inte att utläsa i granskningsförslaget, men HaV har i samrådsredogörelsen kommenterat att det tagits fram tröskelvärden för marint undervattensbuller under 2023, och dessa ska tillämpas i tillståndsprövningen. Det pågår också forskningsprojekt som arbetar med frågan och HaV arbetar med underlagsdata för bedömning av havsmiljöstatus. Miljö- och klimatanmännen bedömer fortfarande att havsplanernas vägledning skulle bli tydligare genom att de kompletteras med information om i vilka av de utpekade energiområdena det är viktigt att hålla etableringstakten nere på grund av konsekvenser på djurlivet. De tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram och som ska tillämpas i tillståndsprövningar kan med fördel också presenteras i havsplanerna. Det bör vidare framgå om tillämpningen av dessa tröskelvärden med större säkerhet möjliggör etablering i känsliga områden. Det behöver också framgå hur ny kunskap om undervattensbuller och dess påverkan på däggdjur kan kopplas till planen under kommande planeringsperiod.

När det gäller undervattensbuller efterfrågar miljöförvaltningen också följande förtydligande i konsekvensbeskrivningen:

- Att text utvecklas om att anläggning och avveckling av vindkraftsverk kan medföra undervattensbuller i anslutning till de tabeller (tabell 3 i kap. 2.1 och tabell 6 i kap. 2.2.3) där de presenteras som typ av påverkan och möjlig hänsynsåtgärd.

- Gällande effekter på friluftsliv och turism, önskas i kapitel 4.3 och 4.4 fortfarande en beskrivning av bullrets påverkan på friluftsområden samt vilka riktvärden som finns (enligt synpunkt till Id 095.17 gäller det kap. 4.3.3., men efter omarbetningen inkluderas bullerperspektivet i kap. 4.3 och 4.4.)
- Förtydligande/korrigerande av sista meningen i kapitel 5.2.3. med rubrik Knubbsäl, där det nog fattas ett par ord: *”Effekter från anläggningsfasen bedöms kunna minimeras till försumbara nivåer om skadelindrande bullerskyddsåtgärder i anläggningsfasen”*. Det skulle vara en fördel med exempel på åtgärder där en schablonmässig reduktion för respektive insats anges i det här sammanhanget.

Påverkan på miljön från totalförsvaret

Miljö- och klimatenämnden efterfrågade i samrådsskedet att kunskaperna om miljöpåverkan från försvaret, som har företrädare i stora havsområden behöver utvecklas och användas mer i planeringsarbetet. Det kan handla om buller, över och under vatten, både impulsivt och kontinuerligt, eller risk för spridning av miljögifter. I granskningsversionen framgår att det inte görs någon bedömning på havsplanenivå för totalförsvarets intressen, men det finns beskrivningar av generella effekter i kapitel 2.4.4. Där framgår att Försvarmakten har ett behov av att öva även under de tider då växt- och djurlivet är som känsligast och att Försvarmakten därför har utvecklat en marinbiologisk kalender för att kunna planera in övningar med hänsyn till det marina livet. Miljöförvaltningen bedömer att det även fortsatt finns ett behov att förstå de kumulativa effekter som övningar i marin miljö kan ge upphov till i relation till övrig planering, även om uppgifter som kan betyda men för totalförsvaret eller rikets säkerhet inte får röjas. Kanske är det här ett område där samarbete mellan myndigheter kan utvecklas, också med tanke på rådande säkerhetsläge och ett sannolikt behov av ökade övningar i framtiden.

Översyn av bedömningar för yrkesfiske bör omfatta bedömningar av påverkan på fiskbestånden

Havs- och vattenmyndigheten skriver att en kompletterande analys av påverkan på yrkesfisket pågår och slutleverans beräknas vara klar i oktober 2024. Miljöförvaltningen anser att det finns behov att även bedöma hur fiskbestånden påverkas av fiske, direkt och indirekt, utifrån planens vägledning, utöver påverkan på själva yrkesfisket. Till exempel genom att beskriva potentiella kumulativa effekter när fisketrycket från trålning ökar i nya områden. Utifrån en rapport från miljöförvaltningen om samhällsekonomisk värdering av vattenekosystemtjänster³ diskuterades bland annat kostnadseffektiviteten och nyttan av en flyttning av trålningsgränsen i Göteborgs vatten. I denna rapport togs det fram en bild (Figur 4) av registrerade tråldrag (endast inhemska nationella yrkesfiskare; därtill tillkommer utländska fiskare) i Göteborgs kustvatten 2020–2021, vilken illustrerar hur området nyttjas för trålning.

³ Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad, Rapportnummer 2022:09, Samhällsekonomisk värdering av vattenekosystemtjänster: Strategi i arbetet mot god vattenstatus i Göteborg

Figur 4. Registrerade tråldrag i Göteborg år 2020-2021. Bild ut rapporten *Samhällsekonomisk värdering av vattenekosystemtjänster: Strategi i arbetet mot god vattenstatus i Göteborg*, Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad, Rapportnummer 2022:09.

Inkludera lokala miljömål i havsplanerna

Miljö- och klimatanmänden framförde i samrådsskedet att de nationella havsplanerna bör inkludera även lokala miljömål. Detta har inte kommenterats i samrådsredogörelsen. Miljöförvaltningen vidhåller att nationella havsplanerna bör inkludera även lokala miljömål. Den nationella klimatomställningen går för långsamt och det kumulativa utsläppsutrymmet krymper för varje år som går. Det räcker inte med att minska utsläppen dramatiskt om 10 eller 15 år, eftersom risken då är att det kumulativa utsläppsutrymmet övertrasseras. Göteborg är en av flera europeiska städer som ska bli klimatneutrala till 2030. Dessa mål är mer ambitiösa än EU:s och de nationella övergripande klimatmålen. Genom att inkludera de lokala perspektiven i havsplanerna kan förutsättningarna för att Göteborg ska bli klimatneutralt 2030 förbättras.

Peter Berntsson

Marcus Jahnke

Tillförordnad direktör

Avdelningschef